

Organizacja przestrzenna

Drapieżniki tej wielkości wymagają dużych arealów. Każda grupa rodzinna zajmuje obszar, na którym przemieszcza się i poluje. Wielkość tego areалу zależy głównie od obfitości pokarmu, dostępności schronień i stopnia naturalności zajmowanego siedliska.

W Polsce wielkość terytorium wilczej watahy wynosi od 150 km² na terenie Karpat do 250-300 km² w regionach nizinnych - średnio 250 km² (Jędrzejewski i in. 2008, Nowak i Mysłajek 2008). W celu uniknięcia bezpośrednich konfliktów terytoria są intensywnie znakowane moczem, kałem i wydzieliną gruczołów zapachowych. Grupy rodzinne aktywnie chronią swoje terytoria, które zachodzą na siebie tylko w niewielkim stopniu. Zazwyczaj w obrębie areálu osobniczego danej watahy zlokalizowanych jest wiele schronień wykorzystywanych okresowo. Stałe miejsca rozrodu znajdują się zwykle w części centralnej terytorium. Wilki kopią nory samodzielnie lub adaptują (powiększają i przystosowują) schronienia innych gatunków drapieżnych ssaków (np. lisów czy borsuków), które mogą pełnić funkcję schronień rozrodczych, jak i dziennych kryjówek.

Wilki użytkują swoje terytorium nierównomiernie. W okresie wychowywania szceniąt aktywność członków rodziny skupia się w pobliżu nory rozrodczej. Ok. 75% rocznej aktywności watahy ma miejsce w tzw. centrum areálu, a więc w regionie, w którym znajdują się stałe miejsca rozrodu (ok. 20-30 zajmowanego terytorium). Peryferyjne obszary penetrowane są w miarę regularnych odstępach, jednak ze znacznie niższą częstotliwością. Sposób użytkowania terytorium związany jest także z czasowym i przestrzennym unikaniem człowieka (Therekauf i in. 2003).

W warunkach polskich zagęszczenia wilka mogą sięgać od 1,6 do 6,2 os./100 km².

Długość dobowej wędrówki jest zależna od wielkości zajmowanego terytorium, dostępności pokarmu, jak i statusu rozrodczego. Średnio w ciągu jednego dnia wilki pokonują odległość 23 km, jednak długość dobowej wędrówki może sięgać nawet 50 czy 200 km (Okarma i in. 1998, Jędrzejewski i in. 2001, Wierzbowska 2010).

Wilki jako stadny gatunek socjalny mają silnie zróżnicowany system zachowań, pozwalających m. in. na utrzymanie odpowiedniej hierarchii w stadzie. Dominacja lub podporządkowanie okazywane są za pomocą silnie rozbudowanej komunikacji wizualnej (mowy ciała), opartej o mimikę twarzy, przybieraną postawę czy też ułożenie części ciała (uszu, ogona). Podczas komunikacji pomiędzy poszczególnymi osobnikami w stadzie, jak i pomiędzy poszczególnymi watahami (np. w celu zakomunikowania obecności danej watahy w terytorium), wilki wykorzystują również szeroką gamę dźwięków (komunikacja wokalna). Jednak bardzo istotną formą komunikacji, szczególnie pomiędzy poszczególnymi grupami, pozostaje komunikacja zapachowa.